

הלכות לולב סימן תרסג תרסג

קל באר הגולה

תרסג סדר תפלת יום שני של סכות, ובו ג' סעיפים:

א *ביום שני מברך על נטילת לולב* (א) וכן בכל שאר ימים: ב (ב) אינו מברך זמן ביום שני על הלולב (ג) אלא-אם-כן חל יום ראשון בשבת: ג *מוציאים שני ספרים וקורין בהם פרושית שנקראו (ד) אַתְמוֹל, ומפטיר במלכים* (ה) וְיִתְהַלְוּ עד *בהוציא אותם מארץ מצרים*:

תרסג סדר תפלת חל המועד, ובו ג' סעיפים:

א (ב) *בחל-המועד מוציאין ספר-תורה וקורים בו (א) ארבעה בקרבנות ההג שפברשת פניהם. ובימים הראשון של חל-המועד קורא כהן וביום השני ולוי וביום השלישי* (ב) וְיִשְׁרָאֵל חוֹזֵר וקורא וביום השלישי, והרביעי קורא (ג) (ג) ספקא דיומא וביום השני וביום השלישי, ועל דרך זה קורים בשאר ימים. הגה גוש אומרים ששנים (ד) הראשונים קורין בספקא דיומא והשלישי קורא ביום המנחת והרביעי חוזר וקורא (ה) כל ספקא דיומא דהינו מה שקראו שנים הראשונים, וכן אנו נוהגים. וביום השביעי הכהן קורא ביום השמישי, לוי ביום הששי, וישראל ביום השביעי, (ו) והרביעי קורא ביום הששי וביום השביעי, וכן אנו נוהגין (רש"י בשם רבותיו ומהר"י ומהר"ם). ד *ובאָרְיִן-וְשִׁרְאֵל שאין שם ספקא דיומא אין קורים בכל יום אלא קרבן היום בלבד, פי ביום שני הוא ראשון לחלו של מועד קורא כהן וביום השני, והשלישי העולים אחריו חוזרים וקורים אותה פרושה עצמה, ועל דרך זה בכל יום משאר הימים: ב השבת של חלו של מועד

באר היטב

(ב) בחל-המועד. בתפלת מוסף אומר בין יום השני ליום השלישי ומנחת וגו', לבלוש. סדר הושענות בשני י"ט למען אמתך אכן שתיה, ובח"מ אצרך שועי אל למושעות ארון המושיע, ובשבת אם נצורה, ואם חל יום א' דסכות בשבת אומר ביום

משנה ברורה

(ד) ומכל מקום אם פכה בצעלי-קתים אוכלין בסכה אחת, לא יהיו תלוקין במנהגם בזה. חסידים ונאשי-מצעה עושים לזכר שמחת בית השואבה, להיות נעזרים בקללות של חל-המועד סכות ולהרבות בנמירות ושבחים, ומקבים גרות בפכה בקללות אלו, גם בהרבה פתי-מדרשות נהגו להרבות בגרות בתפלת ערבית דחל-המועד כהג הנה. וסוד ורש"י העבודת, עין שם שהאר"י כנה: (א) וכן בכל שאר ימים. דאף-על-גב דכל הימים חזין מן יום הראשון הוא רק מדרבנן, וכו' למקדש שהנה המצוה לשמח שם במצוה ההיא כל שבעת הימים, אפלו הכי שיה' לברך עליה ולומר וצנו, מדכתיב 'ולא תסור מכל הדברים אשר יגידו לך וגו': ב (ב) אינו מברך זמן ביום שני. דמפה-נפשך יצא (ב) כמה שאמר ביום ראשון זמן אף אם הוא חל, דלא גרע ממה שאמר זמן (ג) בשעת עשיית הלולב דצא. ולא דמי לקדוש שאומר בליל שני זמן, שאותו הוא בשביל היום ולא בשביל הסכה. (ג) דאף-על-גב דגבי שופר מנהגנו לומר זמן אפלו ביום שני, שאני התם דלפקמים עקר הקדושה הוא ביום שני, כמו שכתוב שם בסימן תר: אלא-אם-כן חל יום ראשון בשבת. דאז צריך לברך זמן בשני, שהוא פעם אחת שנטולו, בין שלא אמרו בראשון. והוא הדין אם לא נטל (ד) הלולב עד יום השביעי, דמברך זמן בשביעי [אחרונים]: ג (ד) אַתְמוֹל. אם התחיל במפטיר מן וביום השני, אף-על-פי שגמר וברך (ה) יתור ויקרא מן ובהמשה עשר בברכה לפניו ולאחריה: א (א) ארבעה בקרבנות ההג. ואומרים חצי קדושי אתר הרבעי: (ב) וְיִשְׁרָאֵל חוֹזֵר וקורא וביום השלישי. ולא סבירא לה בדעה שניה שיקרא וביום הרביעי, (ב) כי היא שלא

שער הציור

(ד) פשוט: (ב) פוסקים: (ג) הינו בשעת אגדת הלולב: (א) ט"ו: (ד) כתב הספרים, משמע הא נטל הלולב ביום א' ולא ברוך, שוב אינו מברך זמן כשנטולו ביום (ב) פמ"ג במשכיל. ובאמת לאו ראייה היא, דלפי שהשלמת ערוף לא מרי אלא בחסר יום אחד שלא נטלו דמברך זמן בשני, וקא משמע לן דהוא הדין חסר ששה ימים דמברך זמן בשביעי, וכן איתא בלבוש בהרי"א בסימן תרמד לולב וזה לשונו: מי ששכח לברך 'שתהינו' ביום א' יברך בגימטריא באותו יום שיזכר ובלבד שיקבר בשעת הנטילה, וכן כתב הפנ"א אברהם שם וזה לשונו: ואם לא ברוך זמן ביום א' מברך ד' מתי שיזכר, משמע מזה דאפלו נטלו ולא ברוך. ובאמת אינו דומה זה לשאר עניני אכל וקומא לן בסימן רכה דאינו מברך אלא בתחלה כשנארו ולא כשהגל בו, דהכא כיון דמפקי לילות ימים דבליילה אין זמן נטילה, כל יומא הוא מצוה בפני עצמו, וצריך עי' (ה) שצרי-אפרים: (ב) הגר"א: (ג) רש"י: (ג) דרך-החיים: (ד) אחרונים: (ה) מגן-אברהם בשם לבלוש:

א ספקת הגמרא
ספה מ"ו וקרי
הזוהר ב טור סקס
רבי שלמה בר
שמשתו ור"י ורא"ש
ג טור ד צינתי ליעיל
סימן תע * (א) מפני
שנכתב הכית היתה
באותה אסיה וכתב
הסכות

א משנה מגלה כי
ב שם ל"א ג מנה
דאמתן אמיתר סנה
ג"ה וכו' שפשו
הר"ף והרא"ש בשם
גאון ד בית-דוס
ה צינתי בסימן תע

הלכות לולב סימן תרסג תרסד

ערכית ושחרית ומנחה, מתפלל של שבת ואומר 'יעלה ויבוא' בעבודה, ובמוסף אומר 'אתה כחרתנו, 'מפני חטאינו', 'את יום המנוח הזה ואת יום חג הסוכות הזה', וחותם 'מקדש השבת וישראל והזמנים': הגה (נוהגין לומר (ג) [ג] קהלת בשבת של הל-המועד או בשמיני-עצרת אם אקלע בשבת (מהר"ל). (ז) וענן לעיל סימן תצ: ג מוציאין שני ספרים, 'באחד קורין 'ראה' אתה אומר אלי', (ט) ומפטיר קורא בקרבנות של ספקא דיומא, (ד) [ז] ומפטיר ביהן קאל 'היה (י) ביום בוא גוג':

תרסד סדר יום הושענא רבה, וכו' א סעיפים:

א [*] ביום שביעי שהוא הושענא (א) רבה נוהגים להרבות במזמורים (ב) כמו ביום-טוב. הגה (ג) ואין אומרים 'נשמת', ואמרים 'מזמור לתורה'. ואמרים 'אין פמוד' 'שמע ישראל' וכו' (ד) כמו ביום-טוב. ואמרים קודש שלאחר תפלת מוסף בנגון יום-טוב. ואין גילין לעשות מלאכה (ה) (ה) של חל עד אחר יציאה מבית-הכנסת. ונש לומר (ו) פזמון 'זכר ברית' פגוש מילה בהושענא רבה, ואמרים אותו (ו) קדם 'אנא און חין' וכו'. כתבו הראשונים ז"ל, פגוש סימן בצל (א) הלבנה בליל הושענא רבה שיקנה לו או לקרוביו באותה השנה. ונש מי שקטב שאין לך קדק בזה כדי שלא לתרע מזלה, גם פי רבים אינם מבינים הענין על בריה, ויותר טוב להיות תמים ולא לחקר צדידות, בן נראה לי. ומרבים קצת בנרות (ז) כמו ביום-הכפורים: הגה והמקדקים נוהגים (ד) לטבל עצמן (ח) קדם עלות השחר כמו בערב יום-הכפורים (מהגים). ונש נוהגים לבלש (ט) הקיטל כמו ביום-כפור א לפי שפחג נדונים על המים. בננוהגים להתיר בו אגודו של *לולב, (י) ומקפיים שבע פעמים, ומרבים תחנונים על המים: ב (יא) ונוטלים ערבה ביום זה מלבד ערבה שפולב, (יב) ואין מקריין עליה:

א משנה ראש השנה ט"ו ב טור והמקדקי בקצת ג דעה, וספר לנה פת חסר ר, פורש, ר מים היה כפת * (פורש, מלמלה, רחוק) ג מהא דתנו אותו יום היו מקפין בו סקה מ"ה ד שם בקורא מ"ה ה מהא דרבי אליעזר בו צדוק ורב שם מקברי דמנהג גביאם הוא וכו' ויהושע כולו, טור בשם הר"ר והרא"ש

באר היטב

שער תשובה

(א) קהלת. בקהלת כלי עלמא מודים שאין מקריין, ועי' סימן תצ ס"ק ט מש"ש: (ד) ומפטיר. וחותם בהפטרה מקדש השבת וישראל והזמנים, מנהגים: (ה) של חל. ונש מסירין אפלו הכיס של מעות, לבלש. ובקצת מקומות נהגו לגבות מעות אחרוג שבכחינ' ואינו נכון, מ"א: (ז) פזמון. ונש לומר קדם תרוו הבט לבגית, לבלש, מ"א: (ח) הלבנה. עין פלאים מזה בכנת האר"י: (ד) לטבל. ונכון לטבל מבערב ללמד פל הלילה בקנשה. ודין ההוג כמו בליל שבועות, עש"ה. הקהה זרמת, ואח"כ החשיך, והמתניו כמעט שעה עד ששלה צמור השחר, וקרב ר"ח חשון

[ג] קהלת. עה"ט. ובא"ר קטב שגיל לברך בלא שם ומלכות וכמ"ש סימן תצ: [ז] ומפטיר. עה"ט. ועין בפ"מ אם קרא רק ביום השני במפטיר בשבת חה"מ וגלל וברך יחור וקרא וביום השלישי בלא בקנה, ועין סימן קלו בא"ר ס"ק י. ועין מ"ש א"ח מהר"ם מלובלין סימן פה ומ"א כמנ"א סימן קל"ז סק"ו ומבאר יקה בחבורו שער ח בקדר קראת חה"מ סתו, ע"ש: [*] ביום שביעי. וקבב בא"ר למח"ב כסם פסר מוכח אומה שקטב בשם שלחן מלכים: מי שמת לו מת חוף הנה המירו רבני ירושלים עה"ק שיכול לקרא תקון ליל הושענא רבא, ע"ש. ועין בא"ר שקטב: ומשכמים לבהכינ' והוא אחר מה' השקמות ר"ה ויה"כ והור"ר פרוים וכו'. וקבב בשם מהר"ל: מ"א היו כסרים שעלה עמוד-השחר ושגגו, שנתק הלבנה

משנה ברורה

למושעות, 'אם נצורה', והפיוט 'אדון המושיע' נדחה. והטעם לנה הסדר ענין במחצית-השקל: ב (ז) ועין שם בליל לולב. ונש פה במשנה ברורה שער-מבאר לעין א (ח) של לברך עליהם, ועין שם במשנה ברורה שער-קטן ט"ו: ג (ה) 'אתה אומר אלי'. פגוש בה ענין סכה: (ט) ומפטיר קורא וכו'. וחותם בהפטרה (ו) 'מקדש השבת וישראל והזמנים', וכן מפזיר של סכות באמצע הברכה כמו ביום-טוב ראשון של סכות] פמ"ג בסיומן תצ: (י) 'ביום בוא גוג'. לפי שלעיתיד היתה מלחמת גוג ומגוג בתשרי: א (א רבה). נוהגים (ב) ישראל להיות נעורים בליל ערבה. וכבר נדפס הסדר: (ב) כמו ביום-טוב. לפי שפחג נדונים על המים והוא גמר התחימה. ואמרים 'למנצח מזמור השמים מספרים' ושארי מזמורים, וקדשת מוסף 'עריצך' כמו ביום-טוב: (ג) ואין אומרים 'נשמת' וכו'. אלא 'שפתח', בדאמת הוא חל: (ד) כמו ביום-טוב. ורצה לומר, בנגון של יום-טוב: (ה) של חל. ונש מסירין מעצמן אפלו הכיס של מעות. ומה שגובין מעות אחרוג, מפני שרב הקהל מתאספין בהושענא רבה ונש נוח לצדקה מזה מזה [פמ"ג]: (ו) קדם 'אנא און חין'. ויותר טוב לאמר קדם התרוו 'הבט לבגית' [אחרונים]: (ז) כמו ביום-הכפורים. לפי שפחג נדונים על המים, (ז) וכל חיי האדם תלוין במים, והכל הולך אחר

החתום: (ח) קדם עלות השחר. וטוב (ג) יותר לטבל מבערב כדי ללמד פל הלילה בקדשה. ואודות הזווג, הוא כמו בליל שבועות, ובליל ט"ו ושמ"ש, ועין מה שכתבנו לעיל בסימן רמ במשנה ברורה סעיף-קטן ז ובאור לה מה שם: (ט) הקיטל כמו ביום-הכפורים. שאין הוא גמר התחימה. ובמדינתנו (ז) נהגו לבלש בגדי שבת, לבר השליח-צבור לובש הקיטל: (י) ומקפיים שבע פעמים. כמו במקדש, שהיו מקפין המזבח בזה היום שבע פעמים: ב (יא) ונוטלים ערבה ביום זה. וכן למקדש, שנטילת ערבה היה שם (ה) הלכה למשה מסיני, וכן היתה מצותה: בכל יום משכעת הימים (ו) היו מביאים ערבות וזוקפין אותן הכהנים על צדדי המזבח, ואחר-כך באין העם ונוטלין אותן משם ומענענין אותן. ולהכי לא תקנו לנטלה פל שבעה כמו בלולב, ולולב אית לה עקר מן התורה, דיום ראשון הוא מן התורה אף בגבולין, עבדין לה זכר למקדש, ערבה דלית לה עקר מן התורה בגבולין, די שבעידי לה זכר למקדש יום אחד [גמרא]. וקבעו יום שביעי לערבה יותר מיום אחר, (ו) כיון שבמקדש היה גם-כן יותר קדשה ביום זה, שהרי היו מקפין שבע פעמים ביום זה: (יב) ואין מקריין עליה. שהוא רק (ס) מנהג גביאים שהנהיגו את העם לעשות פן ולא בתורת תקנה, (ט) ולא שרף לברך ולומר

שער הציון

(1) מגן-אברהם וש"א, והטעם עין לעיל סימן תצ במשנה ברורה סעיף-קטן טז. ודעת הגר"א במעשה רב שלא לומר רק 'מקדש השבת' בלבד, ובודאי לידה אין מפזיר גם-כן של סכות באמצע: (ב) שבליל-קט, והביאו הפנ"א-בהקם: (ג) ט"ו: (ג) אחרונים: (ד) מגן-אברהם, וכן הסכים הגר"א בבאורי: (ה) גמרא: (ו) לשון הנמכ"ם, ולדידה תקפה היתה בלולב לבד בכל יום פעם אחת וביום זה ז פעמים. ודעת רש"י ללא היתה תקפה בלולב כלל, אלא דמתקלה פשהו שלוחי בית-דין מביאין הערבות היו העם נוטלין אותה כדי ומענענין ואחר-כך מקפין בשם הכהנים את המזבח בגלילהם ואחר-כך זוקפין אותן בצדי המזבח, ובכל יום הנה תקפה בערבה פעם אחת וביום זה ז פעמים: (י) ט"ו. ועוד שני ענין בבית-יוסף, שלפי שאף ביום המקדש היה יום זה מחד לערבה יותר משאר הימים, שאפלו שבת היה דוחה, עין שם: (ד) גמרא: (ט) וש"ש: תרומם: 1 בגר עילוי לכו.

הַלְכוּת לולב סִימָן תרסב תרסג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ב]

עֵין שֵׁשׁ שְׁהָאֲרִיף בְּהָהּ³.

3) והוסיף (שם, שער האיתון פי"ד) וכל מי שעושה כן לזכר שמחת בית השואבה שבמקדש, אשרי חלקו, ואף אם עושה כן ביחודי, והוא חלקי עמו. ובסידור בית יעקב (לע"ב ע"ן עמ' שנה דיני יום שני אות ד) כתב, שכל המונע עצמו ממשמחה זו, ראוי הוא להפריע ממנו, וכל החולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו, חוטא ושטוה. [וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ח מלולב ה"ט)].

ולענין סדר המזמורים שנהגו לומר בשמחת בית השואבה, כתב היסוד ושורש העבודה (שם) שיוזמר מהפיוטים של ר"ה ויר"כ ואין כאלוקינו ממזמורי תהילים וכיצא בזה, ובספר עיר הקודש המקדש (ח"ג פכ"ה ס"ח אות ט) כתב שהמנהג לומר ט"ו פרקי שיר המעלות. והגרי"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב עמ' רל) המתין להתחיל לאומרו רק כשודיה מנין. וראה בסידור אזור אליהו (סדר שמחת בית השואבה) מה עוד נהג הגר"א לומר בשמחת בית השואבה.

ולגן בשמחת בית השואבה בכלי נגינה, הבאר היטב (סי' תקל"ד סוף ס"ק ה) כתב בשם שו"ת שער אפרים (סי' לו) שאסור, גזירה שמא יתקן כלי שיר בחול השערי תשובה (שם ס"ק ה) הביא משו"ת שבות יעקב (ח"א סי' כה) שהקשה על השער אפרים וכתב שמוותר לגן, והוסיף, שכן נעשה מעשה בפני חכמים וזקנים ואין פוצה פה לאיסור. וכן כתב בשו"ת מנחת אלעזר (ח"א סי' כט) שכבר נהגו רבותינו הגאונים הקדושים לגן בשמחת בית השואבה בכלי שיר בלי שום פקפוק כלל.

ולשלם למנגנים על עבודתם, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ ח"ב פס"ז הע' קט) שאף שאין לשלם על מלאכת חול המועד, יש ללמד זכות על כך שמשלמים להם, שכיון שאינם רוצים לגן בחינם מותר לשלם להם לצורך שמחת בית השואבה, שהוא לצורך מצוה וניכר שעושים כן לצורך השמחה בחג.

וגם בירושלים שגורו שלא לגן בכלי שיר, כתב בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ה סי' רכא) שמ"מ מותר לגן בשמחת בית השואבה, כיון שכל הגזירה היתה דוקא בנשואין שהוא דבר המצוי כל השנה, ולא בחג הסוכות שמתכוונים לשמחת החג.

ולענין השתתפות האבל בשמחת בית השואבה, בספר פרי האדמה (ח"א הלכות לולב פי"ח דין יג) כתב שאף שכמה פוסקים אסרו לאבל להשתתף, אך כשהיה אבל בריחוקו גדולי הדור להשתתף בשמחת בית השואבה ואפילו בריקדים, ולא היה יכול להשתתף משם, מפני שהיה בזה משום אבלות בפרהסיא. והגשר החיים (ח"א פכ"ג ס"ג אות ז) כתב, שאבל יכול להשתתף באמירת שיר המעלות אבל לא בריקדים, וכן הורה הגרש"ז אויערבך (הלכות שלמה ראש השנה פי"ב ארחות הלכה הע' 12). ודעת הגרי"ש אלישיב (אשרי איש ח"ג פכ"ז אות ב) שמוותר לו להשתתף דוקא בבית הכנסת שלו, אך לא ילך לבית הכנסת אחר. והגר"ש וואנר (חול המועד כהלכות בהוספות לפי"ב סמ"ב) הורה שאם יש שם כלי זמר מותר לו להשתתף אבל לא לרקוד, ואם אין שם כלי זמר מותר לו גם לרקוד.

ובן חוץ לארץ הנמצא בארץ ישראל, וביום טוב שני רוצה להשתתף בשמחת בית השואבה, הורה הגרש"ז אויערבך (שם סי"ד ובדבר הלכה אות ז) שמוותר לו להשתתף בריקדים של שמחת בית השואבה גם אם מנגנים שם בכלי זמר, ואף שאצלו זה יום טוב, שכיון שעושים כן לזכר שמחת בית השואבה שהיתה במקדש, אין זה כריקוד של תענוג שאסרו בשבת ויום טוב, אלא נחשב כריקוד של מצוה, ועד שלבני ימי ישראל המנגנים הוא היתר גמור, ויש לצרף את דעת החכם צבי (סי' קסז) שכתב שבארץ ישראל גם בני חוץ לארץ נוהגים לעשות רק יום אחד יום טוב.

סימן תרסב

סדר תפלת חל המועד

[משנ"ב ס"ק ג]

בֵּינָן שְׁלֵא אֶמְרוּ בְּרֵאשׁוֹנָא¹.

1) ואם טעה ונטל לולב ביום הראשון שחל בשבת ובירך 'שהחיינו', כתב בשו"ת פרי הארץ (ח"ב סי' י) שלא יחזור לברך 'שהחיינו' ביום השני של סוכות. וביאר הכף החיים (סי' תרמא ס"ק יד) שאף שלא יצא ידי חובת נטילת לולב, מ"מ כיון שכבר בירך 'שהחיינו', לא גרע מבירך 'שהחיינו' בשעת עשיית הלולב נדהיינו בשעה שאוגדו] יציא ידי חובת הברכה. אכן, הגר"פ פראנק (מקראי קודש סוכות ח"ב סי' טו) כתב, שבאופן זה שנטל ביום הראשון שחל בשבת, יצא ידי חובת נטילת לולב מהתורה, וכיון שמהתורה כבר קיים מצות לולב, אינו צריך לחזור ולברך 'שהחיינו'.

[שעה"צ ס"ק ד]

קְשׁוּטְלוּ בְּיוֹם ב'2) וכו', מְקוּהָ פְּנֵי עֲצָמוֹ³, נְצְרִיף עֵינָיו⁴.

2) כאן כתב בשם הפמ"ג שאם נטל את הלולב ולא בירך 'שהחיינו' שוב לא יוכל לברך, והעיר הדעת תורה (סי"ב) שהפמ"ג סותר את עצמו, שכן לעיל (סי' תרמד א"א ס"ק א) כתב שיכול לברך.

3) ולענין ברכת 'שהחיינו' שמברכים בסוכה, שכתב השו"ע לעיל (סי' תרמג ס"א) שהברכה היא על קידוש היום ועל מצות סוכה, הסתפק הפמ"ג (א"א שם ס"ק א) אם אכל בליל יום טוב ראשון בסוכה ולא בירך 'שהחיינו', ואחר כך אכל בביתו ובירך 'שהחיינו' על קידוש היום, האם כשיאכל אחר כך בסוכה יברך 'שהחיינו' על מצות הסוכה, וציון לסי' רכה. וביאר הבכורי יעקב (שם ס"ק ב) שכוונת ספיקו של הפמ"ג האם דומה נדון זה לאכילת פרי חדש, שאם לא בירך על האכילה הראשונה יותר לא יוכל לברך. אך הוסיף הבכורי יעקב, שלדעתו אין זה דומה לאכילת פרי חדש, שברכת 'שהחיינו' עליו היא על השמחה באכילה, וכיון שכבר אכל מהפרי כלתה השמחה ויותר לא יוכל לברך עליו, אבל לענין סוכה מברך על שזכה לעשות מצוה שמתחדשת מזמן לזמן, וכיון שכל יום היא מצוה בפני עצמה שהרי מברכים כל יום 'לישב בסוכה', יכול גם לברך 'שהחיינו' על הסוכה אם לא בירך עליה בישיבתו הראשונה. והוסיף, שראיה לזה מברכה 'שהחיינו' על נטילת לולב, שאם לא בירך כשנטלו ביום הראשון, יכול לברך 'שהחיינו' כל שבעת הימים.

ובשו"ת להורות נתן (ח"ד סי' מח) כתב, שנכון שבאופן זה שיתצא עצמו מספק ויקח פרי חדש או בגד חדש ויברך עליו ויכוון בזה גם על מצות סוכה, אלא שאם אין לו פרי חדש, אם מברך אינו מפסיד.

4) כאן סיים בצריך עיון, אמנם במשנ"ב לעיל (סי' תרמד ס"ק ג וסי' תרנא ס"ק כט) כתב שאם נטל לולב ביום הראשון ולא בירך 'שהחיינו', יכול לברך כל שבעת הימים בשעת הנטילה. וראה מה שכתבו לעיל (סי' תרמד שם).

ולענין נר חנוכה, כתב השו"ע לקמן (סי' תרעו ס"א) שאם הדליק ביום הראשון ולא בירך 'שהחיינו', מברך ביום השני או כשיזכור, ובמשנ"ב שם (ס"ק ב) כתב שהכוונה כשיזכור בשאר הימים בשעת ההדלקה.

[משנ"ב ס"ק ד]

בְּבִרְכָה לְפָנֶיהָ וְלֵאמֹר⁵.

5) ואם דילג רק על הפסוק 'ובחמשה עשר', כתב לעיל (סי' תרנז ס"ק ד) שאין צריך לחזור. וראה עוד מה שכתב שם (ס"ק א ו-ד).

מילואים

הלכות לולב סימן תרנ"ט תרס"ג

המשך מעמוד קודם

מצות הקפה, והוסיף הכף החיים (סי"ב) שאם יש לו שולחן [ולא כסא] יקיף סביבו, כי נחשב כמו חיבה. וראה מה שכתבנו להלן (סי"ב ט).

ספר תורה, הוסיף, שלכן חולה שאינו יכול להקיף את הבימה בבית הכנסת יניח כסא בביתו ויניח עליו תנ"ך ויקיף סביבו, כדי שלא לבטל

הלכות לולב סימן תרס"ג תרס"ג

המשך מעמוד קודם

סימן תרס"ג

סדר תפילת חל המועד

[משנ"ב סי"ג]

פסקא ד'וקמא¹.

איערבך (יום טוב שני כהלכתו פ"ט סי"ז) שגם יכולים לעלות לתורה במנין של בני ארץ ישראל. ומטעם זה אף יכול אחד מהם לקרוא בתורה לבני ארץ ישראל (הליכות שלמה סוכות פ"ב דבר הלכה אות ג).
ובן ארץ ישראל הנמצא בחוץ לארץ בחול המועד, האם יכול גם לעלות לתורה עמהם, הורה הגרש"ז איערבך (הליכות שלמה שם סי"ב) שלעליית ראשון או שלישי ישתדל שלא לעלות, כיון שלקריאות אלו הם קריאים פסוקי קרבנות של יום אחר, אבל לעלות לשני או רביעי יכול לעלות, כיון שהקריאה לעולים אלו שווה בארץ ישראל ובחוץ לארץ. ואם כבר קראו אותו לתורה לראשון או שלישי, אם יכול ישתמש מלעלות, אבל אם אינו יכול להשתמש, יעלה לתורה עמהם, כיון שאפילו בימים שאינם ימי קריאה עבדו יכול בדיעבד לעלות, כיון שעיקר הקריאה והברכות נתקנו לכבוד הציבור, ולכן לא שייך בזה ברכה לבטלה, ויכול גם להציאם ידי חובה.

[משנ"ב סי"ג]

וכן בתפילה בקרבנות המוספין².

3) ואם טעה ואמר במוסף פסוקי קרבנות של יום אחר, כתב לעיל (סי"ב) תפח סי"ק יג) שאם נזכר קודם שסיים את הברכה, יתחיל שנית מפתוקי הקרבנות, ואם סיים את הברכה אינו צריך לחזור.

ואם אמר את היום הנכון, אך טעה ואמר בו את הקרבנות של יום אחר, כתב הפתחי תשובה (סי"א) שחודש שסיים את הברכה יחזור לומר את הקרבנות כראוי, ואם סיים את הברכה צריך עיון אם יחזור, שיתכן שכאן חמור יותר ממי טעה ואמר יום אחר, כיון שבאותו היום שהזכיר אין מקריבים בו מספר קרבנות אלו.

ואם טעה ואמר בסוכות את פסוקי הקרבנות של פסח, כתב הדעת תורה (סי"א) שלכאורה לא יצא ידי חובה ועליו לחזור, וסיים שעדיין צריך עיון. והחזו"א (בירור הלכה תנינא סי"א) הורה לענין מי שהזכיר בפסח את הקרבנות של סוכות, שלא יצא ידי חובה.

ובן חוץ לארץ הנמצא בארץ ישראל בחול המועד, הורה הגרש"ז איערבך (יום טוב שני כהלכתו פ"ט הע' לד) שיכול לשמש כשי"ץ בארץ ישראל, והוא הדיון בבן ארץ ישראל הנמצא בחוץ לארץ, כיון שהתפילות שוות זו לזו, אלא שבני חוץ לארץ מוסיפים יום נוסף. ובתפילת לחש כתב שם, שיתפאל כל אחד כמנהגו.

1) ואם אין בבית הכנסת לוי, כתב בשו"ת הר צבי (ארי"ח סי"א סי' טז) שאף בארץ ישראל שאין בה ספיקא דיומא וקוראין לכל העולים אותה קריאה, וכדלהלן בשרע, יכול אותו כהן לעלות שנית לתורה, ואף שחוזרים על מה שכבר קראו לו, שמשום כבוד הציבור התורה מותר לעשות כן, וכן כתב בשו"ת אמרי יושר (ח"ב סי' ט אות ג) לענין הקריאה של ראש חודש, שלדעת השו"ע לעיל (סי' חכג סי"ב) חורים לקרוא ללוי פסוק אחד ממה שקראו גם לכהן. מאידך, בתורת חיים (סופר, סי' קלז סי"ג) הוסיף בזה לענין ראש חודש, וכתב שמוטב שהכהן יצא מבית הכנסת ולא יעלה לתורה כלל, וכן כתב הנפש חיה (מרגליות, סי' קל"ח סי"ח) לענין ראש חודש ולענין חול המועד סוכות.

[משנ"ב סי"ג]

בסיקון קלל במשנה ברוך ה' קטן יא².

2) שכתב שם, לגבי היום הראשון של חול המועד [בחוץ לארץ, שהוא היום השלישי של סוכות] שחל בשבת שצריך לקרוא בו למפסיר יביום השני זביום השלישי, אם קראו לו רק זביום השני, כיון שבזמננו בקיאים בקביעות החודשים, הרי זה נחשב כמי שלא קראו לו כלל מחובת היום, הצריך לחזור ולקרא עם הברכות, אבל אם קראו רק זביום השלישי ולא זביום השני, חורים לקרוא את הפסוקים שהזכיר בל ברכות.

ואם ביום הראשון של חול המועד [שחל בחול, בחוץ לארץ] קרא לעולה לרביעי רק זביום השני, כתב בשו"ע לעיל (שם סי"ח ח) שיצאו ידי חובה, כיון שללוי כבר קרא זביום השלישי.

ובני חוץ לארץ הנמצאים בארץ ישראל בחול המועד אינם עושים מנין לעצמם, כתב בספר אהלך באמיתך (לגר"ב שטרן, פמ"ח סי"ג) שיוצאים ידי חובה בקריאה של בני ארץ ישראל, ואינם צריכים לקרוא לעצמם כסדר הקריאה של בני חו"ל, ואף שהם עשרה מבני חו"ל, כיון שעיקר הקריאה שווה לבני חו"ל ולבני ארץ ישראל. והוסיף הגרש"ז

הלכות לולב סימן תרס"ג תרס"ג

המשך מעמוד 266

ובמה שכתבנו במשנ"ב שם.

[משנ"ב סי"ק יא]

ונוטלים עֲרֵכָה בְיָוֵם הַזֶּה³.

4) ומנהג נטילת הערבה, כתב בספר מנהגים דק"ק ורמישא (סי' רפא) שהוא נהוג בכל בני הבית גדול וקטן זכר ונקבה. וגם ילדים קטנים שעדיין לא הגיעו לחינוך, דעת הגר"ח קניבסקי (ארבעת המינים כהלכתם פ"ח הע' 31) שנהגו לטילה.

שנהגו שלא להקזי דם בכל ערב יום טוב. וכתב במשנ"ב שם (סי"ק לח) שיש מתירים להניח כוסות רוח, חוץ מהושענא רבה שהוא יום הדין, וערב שבעות. וכן בלילה שלפני ערב יום טוב מותר להקזי דם, חוץ מליל הושענא רבה.

[משנ"ב סי"ק י]

וּמְקַיְמִים שְׂבַע פְּעָמִים⁴.

8) ובמנהגים הנהגים בעת ההקפות, ראה שו"ע לעיל (סי' תרס"א)